

Slovenska pomlad je tisto dogajanje, ki je konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let postavilo temelje sedanje slovenske države. Glede na to, da sta od teh dogodkov minili dobri dve desetletji, imamo morda sedaj čas in priložnost, da se s sicer majhne časovne razdalje tudi na ravni zgodovinskega ocenijo tedanje dogajanje in delovanje takratnih akterjev. Pionirsko delo na tem področju je opravila dr. Rosvita Pesek, novinarka in avtorica različnih dokumentarnih oddaj iz obdobja slovenske pomladi, vključujoč dokumentarne potrebe ljudi, ki so v tistem času odigrali pomembno vlogo, saj je kot poročevalka o političnem dogajanju v teh prelomnih časih na nek način postala tudi neposredna udeleženka dogajanja. Svojo izkušnjo je združila z novinarskim in zgodovinskim raziskovanjem in leta 2006 doktorirala s tezo "Politični subjekti in osamosvojitve Slovenije". Na tej podlagi je leto kasneje pri založbi Nova revija izšla njena prva knjiga *Osamosvojitve Slovenije*, ki je eden od najbolj celovitih opisov slovenske pomladi. Res

je sicer, da je bila slovenska pomlad proces, ki je imel dva osnovna cilja: prvi je bil demokratizacija oz. odprava enopartijskega sistema, ki je bil s prvimi demokratičnimi volitvami formalno sicer dosežen, vendar pa teža posledic dediščine prejšnjega sistema občutimo še danes. Drugi cilj pa je bil "suverena država slovenskega naroda", kot jo je opredelila majniška deklaracija iz leta 1989, pa čeprav spomladi 1990 še ni bilo povsem jasno, ali to pomeni odcepitev od Jugoslavije, razdružitve jugoslovanskih republik ali pa prehod iz federacije v konfederacijo oz. zvezo suverenih držav.

V novi knjigi *Osamosvojitvena vlada* s podnaslovom *Kako so gradili državo* se avtorica tokrat loteva predvsem prve povojne demokratične vlade, ki je bila izvoljena na podlagi prvih demokratičnih volitev. Slednje so bile izvedene 8. aprila 1990 (drugi krog je sledil dva tedna kasneje), volilo pa se je na podlagi dopolnjene stare republiške ustave, kar je pomenilo volitve delegatov oz. poslancev skupščine v treh zborih (družbeno-politični zbor, zbor občin, zbor združenega dela). Prav tako se je izbiralo tudi predsednika in člane predsedstva. Na volitvah predsednika predsedstva RS je v drugem krogu zmagal Milan Kučan, ki je premagal kandidata Demosa dr. Jožeta Pučnika, medtem ko je koalicija novonastalih strank

Demos osvojila pičlo večino v skupščini. Nova vlada (ki se je po starem sistemu imenovala Izvršni svet, njeni člani so bili republiški sekretarji in predsedniki republiških komitejev, ki so šele v času vojne za Slovenijo formalno postali ministri, vlada je skupaj imela 27 članov) pod vodstvom predsednika Slovenskih krščanskih demokratov (SKD) Lojzeta Peterleta – SKD je namreč znotraj Demosa osvojila največje število glasov, zato ji je pripadlo mandatar-sko mesto – je prisegla 16. maja 1990, v času, ko se je že začelo odvezovati orožje Teritorialni obrambi. Ne glede na to, da je Demosova vlada imela atribute tehnične vlade (precej ljudi je prihajalo iz stroke in niso bili vpeti v politiko) ter vlade narodne enotnosti (v njej je bil tudi član ZSMS oz. LDS ter trije člani tedanje Stranke demokratične prenove, sicer naslednice ZKS, sedaj SD), pot do njene izvolitve ni bila enostavna, saj je tedanja opozicija, sestavljena iz nekdanjih družbenopolitičnih organizacij, nasprotovala zlasti ministrski kandidaturi Janeza Janše in Igorja Bavčarja, pogoje v zvezi s sestavo vlade pa je postavil celo predsednik predsedstva Milan Kučan, vendar se Peterle ni uklonil. Prav tako je dotedanji predsednik izvršnega sveta Dušan Šinigoj kot pogoj za primopredajo zahteval odsotnost Janeza Janše in Igorja Bavčarja. Ko pa je slednji prevzel posle na tedanjem republiškem

sekretariatu za notranje zadeve, se njegov predhodnik Tomaž Ertl sploh ni prikazal. Bavčar pa je med prvimi ukrepi pripadnikom SDV odvzel pooblastila pri vstopanju v posebne sobe, ki so jih imeli vsi poštni (tedaj PTT) uradi za prisluškovanje. Med pomembnimi novostmi, ki jih vsebuje knjiga *Osamosvojitvena vlada*, je tudi podatek, kako je Slovenija prav ob razglasitvi samostojnosti ostala brez radarske slike nad območjem Hrvaške in BiH, s katero bi si lahko pomagala v času osamosvojitvene vojne zaradi vzletov bojnih letal JLA. Prav to pa je bilo eno od očitnih znamenj, da je tedanji hrvaški predsednik dr. Franjo Tuđman paktiral z JLA, kar pa mu kasneje ni pomagalo.

Knjiga *Osamosvojitvena vlada* se sicer loteva predvsem dela vlade kot celote in tudi njene sestave (vključno z menjavami nekaterih ministrov), pa tudi dela posameznih ministrov. V prvem delu knjige so predstavljeni predvsem tematski sklopi ob pripravi na slovensko osamosvojitve ter sama osamosvojitvena dejanja. Vlada je na tem področju opravljala predvsem operativno delo, ob tem pa je tudi pripravljala zakone, ki jih je potrjevala skupščina. Seveda ni šlo brez zapletov, saj je bila zakonodaja, ki je urejala vprašanja vojaške obrambe novonastajajoče države, sprejeta le za las. Osrednji dogodek, ki je vlado povsem usmeril v pripravo

na osamosvojitve, pa je bil plebiscit, saj je 26. decembra 1990, ko so bili izidi plebiscita uradno razglašeni, začel teči šestmesečni rok za sprejem osamosvojitvene zakonodaje ter dejanskega prevzema oblasti. Tudi tu ni šlo brez težav – pa ne samo zaradi občasno skorajda destruktivnega obnašanja postkomunistične opozicije, pač pa tudi zaradi zastoja v operativnem delu vlade. Vsa ta dogajanja avtorica opisuje v prvem delu knjige, medtem ko so v drugem delu objavljeni pogovori z večino ministrov osamosvojitvene vlade (razen že dveh pokojnih članov, tj. tedanje ministric za zdravstvo in socialno varstvo dr. Katje Boh ter ministra za informiranje Staneta Staniča). Med temi pogovori velja izpostaviti zanimivo tezo Demosovega ministra za finance Dušana Šešoka, ki je na položaj prišel le malo pred osamosvojitvijo in je praktično takoj po prihodu na ministrsko funkcijo poslanca skupščine "nalil čistega vina" oz. predstavil (ne)pripravljenost Slovenije na osamosvojitve, s čimer je sprožil pravi vihar. Kot pravi Šešok, je prav zaradi tega Sloveniji zelo prav prišel trimesečni moratorij na osamosvojitve kot eno izmed določil Brionske deklaracije. Prav slednja, čeprav je pomenila končanje spopadov v vojni za Slovenijo, je bila ena najtežjih zalogajev za osamosvojitveno vlado, saj se je zdelo, da odpravlja slovensko osamosvojitve.

Izkazalo pa se je, da je prav na Brionih Slovenija prvič postala samostojen subjekt v mednarodni politiki, ne glede na siceršnjo togost predstavnikov tedanje Evropske skupnosti.

Med pomembnimi temami v knjigi velja izpostaviti tudi konec Demosa in padec osamosvojitvene vlade. Kot je znano, je že kmalu po osamosvojitvi Slovenije razpadla Slovenska demokratična zveza, konec leta 1991, torej še pred formalnim priznanjem Slovenije s strani EU pa se je razšel tudi Demos. Aprila 1992 je vlada tudi dokončno padla ob tretjem poskusu konstruktivne nezaupnice, ko je bil za novega mandatarja izvoljen dr. Janez Drnovšek, ki je bil pred tem slovenski član jugoslovanskega predsedstva. Prav v tistem času pa je bil v Delu objavljen razvpiti članek Spomenke Hribar *Zaustaviti desnico*. V zvezi s padcem Demosa ter vlade nekateri sicer s prstom kažejo na tedanjega obrambnega ministra Janeza Janšo, ki je že zgodaj jeseni 1991 predlagal rekonstrukcijo vlade, s čimer bi tedanji predsednik skupščine dr. France Bučar odšel na ustavno sodišče, nasledil bi ga Peterle, medtem ko naj bi predsednik vlade postal Igor Bavčar. Sicer pa je bil že od vsega začetka konfliktno obarvan predvsem odnos med Peterletom ter zunanjim ministrom dr. Dimitrijem Ruplom, ki je bil tedaj predsednik SDZ. Večina ministrov osamosvojitvene vlade pa

se strinja, da je Peterle vlado vodil z veliko potrpežljivostjo in strpnostjo. Med pomembnimi podatki, ki jih najdemo v knjige, velja izpostaviti tudi dejstvo, da je osamosvojitvena vlada ohranila "vitko državo" z majhnim številom javnih uslužbencev ter ohranila v državnem proračunu pozitiven saldo, kljub tako rekoč vojnim razmeram. Kot je znano, tega ni dosegla nobena od kasnejših vlad. Toda v zgodovini slovenske države bo ta vlada zagotovo zapisana kot tista, ki je, kot bi dejal Peterle, razumela "nasmeh zgodovine" in uspešno, čeprav ne brez težav, izpeljala projekt slovenske osamosvojitve ter s tem postavitev slovenske države, ki je danes članica EU, zveze Nato ter OECD.

Gašper Blažič

LUCA DI TOLVE BIL SEM GEJ EMANUEL: LJUBLJANA 2012.

Slovenske katoliške založbe **S**le redko izdajo kakšno delo, ki bi v širši, tudi nekato-liški javnosti tako odmevalo, kot je – skupaj z avtorjevim obiskom v Sloveniji – odmevala knjiga *Bil sem gej*. V knjigi spoznamo življenjsko zgodbo avtorja, danes 39-letnega Luce di Tolveja, ki je bil od trinajstega pa do enaintridesetega leta gej, nato pa je stopil na pot ozdravljenja in je danes poročen.

Svojo zgodbo začenja s pripovedjo o starših in otroštvu. Starša sta se ločila, ko je bil Luca star šest let, in tako je odraščal ob materi, ki je v njem nezavedno hotela imeti prijateljico in ga oblačila ter vzgajala tako rekoč kot deklico, medtem ko ga je oče, ki bi mu moral biti zgled moškega, zavračal. Prav v težavnem otroštvu, zaznamovanem z ločitvijo staršev in krivdo, ki jo je doživljal ob tem, Luca vidi izvor svoje istospolne usmerjenosti. "Nisem se zanesel na očeta, ker ga ni bilo. Tako nisem gradil moškosti. Imel sem le mamo in postajal sem vse bolj podoben ženskam," pravi Luca. Tudi v šoli se je raje družil z deklicami kot s fanti, saj so ga ti, ker ni imel

razvitega moškega čuta za tekmovalnost, kaj hitro izločili. In čeprav si je želel izražati moškost pri igri in športu, so psihiatri podali enotno oceno – da je homoseksualec in da je to normalno.

V nadaljevanju spregovori o prvi ljubezni, o osamosvojitvi in prvih obiskih gejevskih klubov, ter o tem, kako ga je postopoma vse bolj srkalo v vrtinec gejevske subkulture. Tu lahko spoznamo ves blišč in vso bedo homoseksualnega sveta in življenja homoseksualcev. Po eni strani je postal uspešen podjetnik s turistično agencijo za geje, kar mu je omogočalo razkošno življenje, toda po drugi strani ga vse te zabave, ko je meje "prestavljaj vse više, popival vse bolj, snifal koko, spal z več partnerji hkrati", niso osrečevale, postajal je vedno bolj prazen in kljub podpori prijateljev tonil vse globlje.

Dno je dosegel, ko je zvedel, da je okužen z virusom HIV. Za aidsom so namreč kar po vrsti umirali njegovi prijatelji. Toda v tej izkušnji je prepoznal znamenje Božje previdnosti. "Izkušnja me je očistila kot odhod v puščavo, o katerem govori psalmist. /.../ Odkritje je bilo poslano po božji previdnosti." Ponovno je vzpostavil stik z mamo, saj je potreboval njeno oskrbo, in si poiskal zaposlitev. Nato se je s pomočjo psihoterapije dr. Josepha Nicolosija in s pomočjo spreobrnjenja postopno vrnil v običajno življenje ter se leta 2008 poročil.